

**ФІЛОСОФІЯ ПРАВОВОГО СУПРОВОДУ ПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ:
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ**© **Гіоане І. М.**

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова (Київ, Україна)

E-mail: zhizhkot@gmail.com, ORCID 0000-0003-3851-8350

Анотація. *Актуальність проблеми.* Розглядається визначення теоретико-методологічних засад дослідження філософії політичного вибору, яке передбачає всебічну характеристику даного феномена. Політичний вибір у новітню добу постав об'єктом вивчення політичної науки, яка запропонувала низку дослідницьких підходів до його сутності: соціологічний, соціально-психологічний, раціонально-поведінковий. Проблеми філософії політичного вибору в контексті його правової регуляції охоплюють інституційні, законодавчі, нормативно-правові проблеми здійснення політичного вибору. **Постановка завдання** дослідження полягає у комплексному та всебічному дослідженні філософії політичного вибору. **Аналіз останніх досліджень і публікацій.** На сьогодні вивчення проблеми правового супроводу політичного вибору у дослідженнях сучасних вчених таких як: В. Бабкіна, С. Бульбенюка, Д. Леонтєва, В. Корнієнка, М. Михальченка, А. Абишевої, Воронкової, П. Сліпець, І. Кресіна, В. Андрущенко, О. Корнієвський, О. Бабкіна, М. Головатий, В. Бех, Олексенко Р. та ін. **Виділення недосліджених частин загальної проблеми** – потребує уваги вироблення теоретико-методологічних засад дослідження проблеми правового супроводу політичного вибору, які орієнтовані на всебічне забезпечення інтересів суспільства та держави. **Головна мета статті** полягає у визначенні конфігурації змістовності філософії політичного вибору в контексті його правової регуляції. **Методологію дослідження** складає система загальнонаукових та загально доповнюючи методів дослідження. Використано метод системного аналізу, дедуктивний та дедуктивний аналіз, структурно – функціональний та порівняльний аналіз, історичний та метод спостереження, тощо. **В основі дослідження** представлено такі завдання дослідження, які охоплюють інституційні, законодавчі, нормативно-правові проблеми здійснення політичного вибору. **Висновок.** Якщо основою політичного устрою держави є тоталітаризм, олігархія, то правова культура у ній буде контрольованою, характеризуватиметься численними порушеннями прав і свобод людини. Політичний вибір у тоталітарних системах фактично зводиться нанівець, оскільки вибори перетворюються на інструмент реалізації панування певної політичної сили, відбуваються під жорстким контролем партії та державних органів. Відповідно, опозиція не має жодних можливостей для участі у виборах і вираження своїх поглядів. Це ліквідує альтернативність як необхідну умову здійснення реального політичного вибору.

Ключові слова: людина, політика, політичний вибір, світоглядні установки вибору, культура політичного вибору.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. На відміну від тоталітарних політичних систем, в авторитарних політичних системах політична опозиція має обмежені можливості для існування й артикуляції своїх поглядів. Опозиційні політичні партії здобувають право на легальне існування. Контроль над політичним вибором в авторитарних системах не є таким витонченим та досконалим, як при тоталітаризмі. Результати виборів, які не ставлять під сумнів підтримку прорежимної партії чи коаліції, водночас

можуть засвідчувати різний рівень їх підтримки виборцями. Відповідно, варто зазначити, що в авторитарних політичних системах політичне змагання більшою мірою, ніж у тоталітарних, наближається до демократичного ідеалу, визначеного вільними виборами. Крім того, виборче право в авторитарних політичних системах реформується таким чином, щоб громадяни мали враження, що воно наближається до демократичних стандартів [1, с. 24].

Таким чином, конфігурація змістовності філософії політичного вибору в контексті його правової регуляції в тоталітарних та

авторитарних політичних системах має певні відмінності. Проте спільним для них є та риса, що в недемократичних політичних режимах інститут виборів перетворюється на формальність, що необхідна для створення позитивного іміджу влади як ліберальної структури та пропаганди демократичних устремлінь тоталітарних й авторитарних правителів [2, с. 1].

Мета дослідження полягає у дослідженні конфігурації змістовності філософії політичного вибору у контексті його правової регуляції.

Відмітимо, що **вирішення даної наукової задачі** у такій постановці ніколи не вирішувалась і на даний час майже не розробляється.

Мета наукового дослідження концептуалізація феномену філософії правового супроводу політичного вибору в сучасних реаліях.

Ціллю дослідження є філософське осмислення правового супроводу політичного вибору в реаліях буденності, виявлення прогалин та надання практичних рекомендацій по їх вирішенню.

Об'єктом дослідження є філософська рефлексія правового супроводу політичного вибору.

Предметом дослідження виступають проблеми філософії політичного вибору в контексті його правової регуляції, що охоплюють інституційні, законодавчі, нормативно-правові проблеми здійснення політичного вибору.

Методологію дослідження складає система загально наукових та загально доповнюючи методів дослідженнях. Використано метод системного аналізу, дедуктивний та дедуктивний аналіз, структурно – функціональний та порівняльний аналіз, історичний та метод спостереження, тощо.

Виклад основного матеріалу. За умов переходу суспільства до демократії відбувається послаблення репресивного механізму держави. При цьому миттєво відшукати в реальності адекватну заміну страху, що є психологічною опорою недемократичних режимів, виявляється досить складно. Внаслідок цього виникає проблемна ситуація: громадяни, втративши “священний острах” перед державою, починають досить критично ставитися й до державного апарату, і до встановлення ним правил поведінки. Звільнившись від остраху

перед неминучістю покарання, громадяни починають зіставляти свою поведінку не із загальнозначущими правилами, закріпленими в нормах права, а з очікуваною вигодою. За такої ситуації право втрачає свою загальну значущість і результативність. Відповідно, посилюється правовий нігілізм, що являє собою масове невиконання правових норм, правове безкультур'я, відкидання або ігнорування права, правових цінностей, зневажливе ставлення до правових традицій [3, с. 91].

Найпоширенішими формами правового нігілізму є: недотримання і невиконання вимог законів та інших нормативно-правових актів; підміна законності політичною, ідеологічною чи прагматичною доцільністю; ототожнення права з фактичною доцільністю владних структур; відсутність поваги до суду [4, с. 64].

У царині політичного вибору своєрідним виявом позиції правового нігілізму, на нашу думку, постає абсентеїзм – байдуже ставлення громадян до реалізації своїх політичних прав та обов'язків, що проявляється передусім в ухилянні від участі в голосуванні на виборах. На основі аналізу всіх чинників, які визначають рівень абсентеїзму, М. Бучин поділяє їх на чотири групи: суб'єктивні (вік, стать, рівень прибутків і соціальний статус, місце проживання, освіта, рівень політичної культури); об'єктивні (соціальні, економічні, політичні); кон'юнктурні (погодні умови, сімейні обставини, непередбачувані події); ініціативні (цілеспрямований вплив окремих політичних сил на електорат з метою збільшення чи зменшення явки на виборах) [2, с. 13].

У демократичному суспільстві визначення адекватної конфігурації змістовності філософії політичного вибору в контексті його правової регуляції передбачає необхідність подолання як правового нігілізму, так і абсентеїзму. Тим самим створюються умови для зростання правової культури, одним зі складників якої постає здатність до усвідомленого вибору. У зв'язку з цим важливе місце у структурі демократичних механізмів політики посідають об'єктивні та суб'єктивні чинники, які здатні стимулювати свідомий політичний вибір громадян, що відповідатиме рівню їх політико-правової культури. До них належать: вагомість економічної кон'юнктури, на ґрунті якої розгортається

політична виборча кампанія; динаміка соціальних настроїв, яким притаманно коливатися протягом електоральної кампанії; механізми розгортання кампанії, передусім орієнтовані на використання раціональних мотивів, але слід враховувати й емоційні імпульси; психологічні елементи виборчої інженерії, що мають спиратися на образні креативні форми, мистецькі акції, зрозумілі гасла, яскраві символи; формування позитивної харизми кандидатів – через уміння поводитися публічно, манеру спілкування, риторику, яскравість політичних промов і політичне рекламування «людських якостей»; тактика зваженого використання інформаційних технологій для ведення політичної агітації, просування інформації, впливу на масову та індивідуальну свідомість виборців [5, с. 211].

У демократичних політичних системах між виборами та демократією існує нерозривний зв'язок: поза виборами, поза відкритим змаганням соціальних сил і політичних груп за владу демократії як такої не існує. Правовий компонент політичного вибору дає змогу підпорядкувати неминучі при конструюванні виборчої системи елементи політичної доцільності та політичні чинники досягненню основної мети виборів – забезпечити виборцям вільне волевиявлення, гарантувати їхні права і свободи [6]. Тому, зокрема, до критеріїв вибору виборчої системи останнім часом все частіше додаються правові критерії, серед яких на перше місце висувається забезпечення дотримання основних принципів виборчого права [7, с. 121]. Будь-яка виборча система у демократичному суспільстві має бути підпорядкована меті забезпечення демократичних принципів виборчого права.

Конкурентні вибори постають сутнісною рисою демократії і одним із критеріїв, що відрізняє демократичну конфігурацію змістовності політичного вибору. Уряд, що виникає в результаті загальних та вільних виборів, визнається як легітимний та демократичний. Конкурентні вибори легітимізують політичну систему як цілісність у двох аспектах: легітимізаційна формула, яка через процедуру виборів формує систему здійснення влади; легітимізація у сфері свідомості, яка стосується діяльності політичної системи, де джерелом політичного лідерства є вільні вибори [8, с. 23].

Аналіз конфігурації змістовності філософії політичного вибору в контексті його правової регуляції дає підстави дослідникам для виокремлення двох основних типів правової культури, приналежність до кожного з яких визначається специфікою функціонування політико-правової системи країни, особливостями національного політичного режиму, своєрідністю правових традицій: відкриті правові культури, які у своєму розвитку взаємодіють з іншими правовими культурами, сприймаючи, опрацьовуючи і закріплюючи для себе надбання інших правових традицій, що зумовлює універсалізацію національних правових культур, поступове перетворення їх на демократичну правову культуру; закриті правові культури, які важче вступають у діалог з іншими правовими традиціями, обмежують сприйняття досягнень інших правових культур та стверджують власний правовий розвиток як єдино вірний і безпомилковий. Закриті правові культури характерні для більшості країн з авторитарним і тоталітарним політичними режимами [9 с. 60].

Для політичної культури демократичних країн притаманне раціональне ставлення з боку суспільства й окремих громадян до політичної еліти і до влади в цілому. Демократичному політичному устрою, що сформувався природнім шляхом, притаманні високорозвинена правова культура, високий рівень правосвідомості, прагнення людей захищати надані їм права і свободи [10 с. 36]. На нашу думку, важливим показником такої ситуації постає усвідомлений політичний вибір суб'єкта.

Для визначення конфігурації змістовності філософії політичного вибору в контексті його правової регуляції важливу роль відіграє характеристика правового менталітету, який відповідає певному типу правової культури. Правовий менталітет відображає сприйняття колективним суб'єктом політико-правових реалій, процесів реформування і функціонування держави і права. Зазначена ознака безпосередньо пов'язана з тим, які реалії політичного життя і в якому обсязі охоплені правовим менталітетом: адже від цього залежить взаємозв'язок правового і політичного менталітету. Політичний характер правового менталітету знаходить вияв у тому, що поряд з іншими сферами

життя суспільства право регулює і політичну його складову [11, с. 159].

У процесі політичного вибору регулятивна функція правового менталітету здійснюється за посередництва усвідомлених та неусвідомлених правових настанов і ціннісно-правових орієнтацій, синтезуючи інші джерела правової активності. Результатом такої регуляції постає реакція людини, що знаходить вияв у правомірній або протиправній поведінці. Це дає змогу визначити роль правового менталітету як внутрішнього, особистісного механізму регулювання поведінки (діяльності) індивідів [там же, с. 160]. Такий механізм набуває особливої значущості в контексті правової регуляції політичного вибору, оскільки він забезпечує волевиявлення людини як суб'єкта правосвідомості.

У сучасній правовій, політичній та соціологічній науці поведінка людини як суб'єкта політичного вибору розглядається передусім як особлива форма політичної активності або опосередкована політична дія. Вона є тією формою вияву політичної поведінки громадян, що визначає їх правову компетенцію щодо делегування власних владних повноважень шляхом персоніфікації засобами виборчого процесу. Правова культура як найбільш універсальний засіб реалізації соціально-політичних орієнтацій учасників виборчого процесу є результатом впливу на них цілої низки соціальних, економічних, політичних, правових, культурних чинників [9, с. 56].

Збереження й удосконалення демократичної конфігурації змістовності філософії політичного вибору в контексті його правової регуляції значною мірою залежить від результатів правосвідомого волевиявлення, активності та відповідальності громадян за реалізацію своїх конституційних політичних прав. На думку дослідників, підвищення політико-правової культури суб'єктів політичного вибору передбачає: створення належних умов для набуття широкими верствами населення знань чинного законодавства про вибори, а також вміння застосовувати їх на практиці; сприяння підвищенню правосвідомості й активності виборців у сфері реалізації їх конституційних політичних прав; запобігання порушенням законодавства про вибори у процесі його застосування; підвищення кваліфікації фахівців у сфері виборчого процесу (зокрема, членів виборчих комісій);

надання консультацій кандидатам, їх довіреним особам, політичним партіям, виборчим блокам партій, їх уповноваженим особам у вдосконаленні ділових, організаторських навичок у роботі з виборцями, партнерами, ЗМІ; надання методичної допомоги органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо практичного застосування законодавства про вибори та референдуми [5, с. 212].

У контексті правової регуляції політичного вибору актуалізується і проблема підвищення електоральної культури. Зазначене поняття охоплює досвід, знання, норми, навички людей, соціальних спільнот, політичних інститутів, пов'язані з участю у виборах органів влади. Відповідно, електоральна культура містить у собі правові орієнтації, які визначають позиції громадян у політичному виборі.

Електоральна культура має певні особливості (часову й територіальну "прив'язку", залежність від комунікативних каналів, своєрідну ритміку – тривалий час вона перебуває в латентному стані й актуалізується в періоди виборчих кампаній). Оскільки електоральна культура перебуває у стані постійної трансформації, її удосконалення нерозривно пов'язане з питанням правової освіти. Форми останньої можуть бути різними ("круглі столи", конференції, семінари й тренінги, видання літератури), що має сприяти досягненню її загальної мети – піднесенню електоральної культури кожного виборця, а не конкретної групи людей [12].

Значна частина політики реалізується у формі права. Тому право може розглядатися як складова політики, яка виражається в законодавчій формі. Сфера публічного права є тією цариною, де регулюються суспільні відносини політичного характеру, де норми права регулюють суспільні відносини в сфері державного і суспільно-політичного життя [11, с. 159].

Право як порядок у соціумі є водночас антиподом безладу і хаосу і цим забезпечує своє практичне значення. Як зазначає А. Козловський, воно виражає об'єктивну потребу суспільства у певному порядку самоорганізації. Об'єктивній характер зазначеної соціальної потреби породжує примусовий характер певного типу самоорганізації суспільства. Отже, нав'язувальний характер політичного ладу

засвідчує силову природу права. Безсиле, безвладне право так само не є правом, як і ненормативна політична влада – не влада [13, с. 255].

Саме праву належить одна із провідних ролей у забезпеченні стабільності і сталості функціонування політичної системи правової держави, важливою умовою розвитку якої постає синхронізація розвитку права з динамікою соціально-політичного життя та економічних процесів у суспільстві. Сучасне розуміння сутності правової держави характеризується певними загальними ознаками, до яких належать: закріплення у Конституції та інших законах основних прав людини; взаємна (доповнюючі) відповідальність особи і держави; наявність високої демократичної культури. Принципове значення для функціонування правової держави має чіткий поділ повноважень між гілками влади, а також юридична захищеність особи. Тільки у межах правової держави демократичні інститути здатні реалізувати повною мірою свій потенціал, зокрема у захисті приватного та персонального життя громадян, громадянського суспільства від формалізованих, політичних утворень соціуму. Важливим джерелом стабільності демократичних інститутів є культура буття свободи, що характеризується відповідальністю, компетентністю, мобільністю громадян, їх здатністю ефективно діяти за умови обмежених владних та економічних ресурсів, у ситуаціях ризику і спровокованих загроз [14, с. 12]. Правова регуляція політичного вибору належить до умов, що гарантують дотримання подібного стану речей.

Призначення правової держави полягає в створенні міцних юридичних передумов становлення і розвитку громадянського суспільства як сфери приватного, різноманітних об'єднань, громадських рухів і публічної комунікації. Наявність принципу верховенства права зумовлює взаємодію правової держави і громадянського суспільства як однакових за своєю природою систем соціально-політичного організму.

Взаємна відповідальність, партнерські відносини між громадянами та владою є оптимальним способом політико-правових взаємовідносин у правовій державі. Тому правовій державі має відповідати демократична система, де функціонує режим

конституційного правління, діють розвинена і несуперечлива правова система, ефективна й незалежна судова влада, реальний розподіл функцій між різними гілками влади, механізми взаємоконтролю та взаємостримання [15, с. 267]. Відповідно, у процесі визначення змістовності філософії політичного вибору політологічний підхід не має протиставлятися правовому підходу, тим більше – його ігнорувати. Зазначені підходи характеризують два різні аспекти в дослідженні політичного вибору і в своїй сукупності дають цілісне уявлення про його сутність [16, с. 60].

Висновки. Отже, визначення теоретико-методологічних засад дослідження філософії політичного вибору передбачає всебічну характеристику цього феномена. У новітню добу політичний вибір постав об'єктом вивчення політичної науки, яка запропонувала низку дослідницьких підходів до його сутності: соціологічний, соціально-психологічний, раціонально-поведінковий. Найбільшого поширення в сучасному філософсько-політологічному дискурсі набула теорія раціонального вибору, що, однак, не зупиняє подальшого дослідження феномена політичного вибору.

Різні моделі політичного вибору дають змогу детально простежити його зміст, форми, типи, а також визначити головні аспекти дослідження процесу політичного вибору, до яких належать філософський, естетичний, соціологічний, психологічний, правовий. Необхідність їх комплексного розгляду зумовлена своєрідністю політичного вибору як феномена суб'єктно-об'єктного ряду.

Проблеми філософії політичного вибору в контексті його правової регуляції охоплюють інституційні, законодавчі, нормативно-правові проблеми здійснення політичного вибору. [17] Різниця вирішення зазначених проблем у тоталітарних, авторитарних, демократичних політичних системах дає змогу визначити певну конфігурацію змістовності політичного вибору залежно від конкретних умов. Головними критеріями такої конфігурації постають правова культура і правовий менталітет, утвердження яких створює підґрунтя для функціонування інститутів правової держави. Можна стверджувати, що поза межами правової регуляції політичний вибір втрачає реальну змістовність.

Список використаних джерел

1. Шведа Ю.Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні. Львів, 2010. 462 с.
2. Бучин М.А. Еволюція демократичних принципів виборів та особливості їхньої реалізації в Україні : автореф. дис. д.політ.н.:23.00.02; Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2016. 42 с.
3. Скрипник Є. Правова культура та її значення в духовному розвитку особистості // Релігія та Соціум. 2016. №1 (21-22). С. 88-94.
4. Волковицька Н.О. Проблеми деформації правової свідомості і розвиток демократії в Україні // Держава і право. 2009. Вип. 46. С. 63-69.
5. Носков В. Правосвідомість у соціально-політичному розвитку людини // Політичний менеджмент. 2005. №5. С. 125-133.
6. Козюбра М.І. Дотримання вимог верховенства права – запорука забезпечення виборчих прав громадян та потреб суспільства [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11426/Kozyubra_Dotrymannya_vymoh_verkhovenstva.pdf?sequence=1
7. Ключковський Ю.Б. Виборчі системи та українське виборче законодавство. К.: Час друку, 2011. - 132 с.
8. Шведа Ю.Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні. Львів, 2010. - 462 с.
9. Співак В. Проблеми розвитку правової культури виборів: зарубіжний та український досвід // Вісник Центральної виборчої комісії. 2007. №1(7). С. 56—65.
10. Минькович-Слободяник О.В. Співвідношення правової і політичної культур: до постановки проблеми. Часопис Київського університету права. 2013. №3. С. 34-37.
11. Коваль І.М. Правосвідомість особи як критерій визначення її правового менталітету // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Юридичні науки. 2015. №825. С. 155-161.
12. Бунь В.В. Електоральна культура як фактор електоральної поведінки [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://sci.house/management-scibook/elektoralna-kultura-yak-faktor-elektoralnoji.html>
13. Козловський А.А. Право як пізнання: Вступ до гносеології права. Чернівці: Рута, 1999. - 295 с.
14. Бойчук М.А. Демократичний процес в Україні: проблема вибору і механізмів реалізації: автореф. дис. д. ф. н. : 09.00.03. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. К., 2012. 30 с.
15. Матвеева Г. Політико-правові колізії в Україні як предмет політологічних досліджень // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2011. Вип. 1. С. 259-269.
16. Халитова А.Х. О политологическом понимании понятия “выборы” // Филология и культура. 2006. №5. С. 56-61.
17. Олексенко Р. І. Правове і соціально-економічне підґрунтя ринкової економіки // Гілея: науковий вісник. 2014. Вип. 80. С. 266-270.
18. Воронкова В. Г. Формування антропологічної парадигми політичного менеджменту в умовах глобалізації // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. Вип. 34. С.24-42.

REFERENCES

1. Shveda, Yu.R. (2010). Vybery ta vyborchi systemy. Yevropeiski standarty ta dosvid dlia utverzhennia demokratii v Ukraini. Lviv.462 s. [in Ukrainian].
2. Buchyn, M.A. (2016). Evoliutsiia demokratychnykh pryntsyviv vyboriv ta osoblyvosti yikhnoi realizatsii v Ukraini : avtoref. dys. d.polit.n.:23.00.02; Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. Lviv. 42 s. [in Ukrainian].
3. Skrypnyk, Ye. (2016). Pravova kultura ta yii znachennia v dukhovnomu rozvytku osobystosti. Relihiia ta Sotsium. №1 (21-22). S. 88-94 [in Ukrainian].
4. Volkovytska, N.O. (2009). Problemy deformatsii pravovoi svidomosti i rozvytok demokratii v Ukraini. Derzhava i pravo. Vyp. 46. S. 63-69 [in Ukrainian].
5. Noskov, V. (2005). Pravosvidomist u sotsialno-politychnomu rozvytku liudyny. Politychnyi menedzhment. №5. S. 125-133 [in Ukrainian].
6. Koziubra, M.I. Dotrymannia vymoh verkhovenstva prava – zaporuka zabezpechennia vyborchykh prav hromadian ta potreb suspilstva [Elektronnyi resurs] Rezhym dostupu: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11426/Kozyubra_Dotrymannya_vymoh_verkhovenstva.pdf?sequence=1
7. Kliuchkovskiy, Yu.B. (2011). Vyborchi systemy ta ukrainske vyborche zakonodavstvo. K.: Chas druku.132 s. [in Ukrainian].
8. Shveda, Yu.R. (2010). Vybery ta vyborchi systemy. Yevropeiski standarty ta dosvid dlia utverzhennia demokratii v Ukraini. Lviv.462 s. [in Ukrainian].

9. Spivak, V. (2007). Problemy rozvytku pravovoi kultury vyboriv: zarubizhnyi ta ukraïnskyi dosvid. Visnyk Tsentralnoi vyborchoi komisii. №1(7). S. 56-65 [in Ukrainian].
10. Mynkovych-Slobodianyk, O.V. (2013). Spivvidnoshennia pravovoi i politychnoi kultur: do postanovky problemy. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. №3. S. 34-37 [in Ukrainian].
11. Koval, I.M. (2015). Pravosvidomist osoby yak kryterii vyznachennia yii pravovoho mentalitetu. Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Yurydychni nauky. №825. S. 155-161 [in Ukrainian].
12. Bun, V.V. Elektoralna kultura yak faktor elektoralnoi povedinky [Elektronnyi resurs] Rezhym dostupu : <https://sci.house/management-scibook/elektoralna-kultura-yak-faktor-elektoralnoji.html>
13. Kozlovskiy, A.A. (1999). Pravo yak piznannia: Vstup do hnoseolohii prava. Chernivtsi: Ruta. 295 s. [in Ukrainian].
14. Boichuk, M.A. (2012). Demokratychni protses v Ukraini: problema vyboru i mekhanizmiv realizatsii: avtoref. dys. d. f. n.: 09.00.03. Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M.P. Drahomanova. K.. 30 s. [in Ukrainian].
15. Matvieieva, H. (2011). Polityko-pravovi kolizii v Ukraini yak predmet politolohichnykh doslidzhen. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filos.-politloh. studii. Vyp. 1. S. 259-269 [in Ukrainian].
16. Khalytova, A.Kh.(2006). O polytolohycheskom ponymanyy poniatyia "vybory". Fylolohya y kultura. №5.S. 56-61 [in Russian].
17. Oleksenko, R. I. (2014). Pravove i sotsialno-ekonomichne pidgruntia rynkovoï ekonomiky. Hileia: naukovyi visnyk. Vyp. 80. S. 266-270 [in Ukrainian].
18. Voronkova, V. G. (2008). Formation of anthropological paradigm of political management in the conditions of globalization // Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy. Zaporozhie: publishing ZDIA. Issue. 34. 24-42 [in Ukrainian].

Gioane, Iryna - National Pedagogical University named after M . P. Drahomanov (Kyiv, Ukraine) E-mail: zhzhkot@gmail.com, ORCID 0000-0003-3851-8350

PHILOSOPHY OF LEGAL SUPPORT OF POLITICAL CHOICE: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL CONTEXT

Abstract. For the determining the configuration of a content of the philosophy of political choice in the context of its legal regulation, it is necessary first of all to take in consideration the direct connection of the phenomenon of political choice (and accordingly the procedure of elections) with a certain type of political system existing in the state. If the basis of the political structure of the state is totalitarianism or oligarchy, then the legal culture in it will be controlled and characterized by numerous violations of human rights and freedoms. The political choice in totalitarian systems is actually nullified as the elections become a tool for the realization of the domination of a certain political force, under the strict control of the party and state bodies. Accordingly, the opposition has no opportunity to participate in the elections and express their views. This eliminates the alternative as a necessary condition for real political choice. The dissident movements may become the most important manifestation of political choice, opposition to the ruling regime in a totalitarian society. The definition of theoretical and methodological foundations of study of the philosophy of political choice which involves a comprehensive description of this phenomenon is considered. Political choice in the modern age was the object of studying political science, which offered a number of research approaches to its essence: sociological, socio-psychological, rational-behavioral. Problems of the philosophy of political choice in the context of its legal regulation cover the institutional, legislative, regulatory and legal problems of political choice. The difference in the solution of these problems in totalitarian, authoritarian, democratic, and political systems makes it possible to determine a certain configuration of the content of a political choice, depending on the specific conditions. The main criteria of such configuration are the legal culture and legal mentality, the establishment of which forms the basis for the functioning of the constitutional state institutions. One can be affirmed that beyond the limits of legal regulation, the political choice loses the real meaning and meaningfulness.

Key words: person, politics, political choice, challenging outlook statements, political culture choice.

Гюане И. Н. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова (Киев, Украина)

E-mail: zhzhkot@gmail.com, ORCID 0000-0003-3851-8350

ФИЛОСОФИЯ ПРАВОВОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ ПОЛИТИЧЕСКОГО ВЫБОРА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ

Аннотация. Для определения конфигурации содержания философии политического выбора в контексте его правовой регуляции прежде всего следует учитывать непосредственную связь феномена политического выбора (и соответственно - самой процедуры выборов) с определенным типом

политической системы, существующей в государстве. Если основой политического устройства государства является тоталитаризм, олигархия, то правовая культура в ней будет контролируемой, будет характеризоваться многочисленными нарушениями прав и свобод человека. Политический выбор в тоталитарных системах фактически сводится на нет, поскольку выборы превращаются в инструмент реализации господства определенной политической силы, происходят под жестким контролем партии и государственных органов. Соответственно, у оппозиции нет никаких возможностей для участия в выборах и выражение своих взглядов. Это ликвидирует альтернативность как необходимое условие осуществления реального политического выбора. Максимально возможным проявлением политического выбора, оппозиционного по правящего режима, в тоталитарном обществе могут стать диссидентские движения. Рассматривается определение теоретико-методологических основ исследования философии политического выбора, которое предусматривает всестороннюю характеристику данного феномена. Политический выбор в новейшее время появился объектом изучения политической науки, которая предложила ряд исследовательских подходов к его сущности: социологический, социально-психологический, рационально-поведенческий. Проблемы философии политического выбора в контексте его правовой регуляции охватывают институциональные, законодательные, нормативно-правовые проблемы осуществления политического выбора. Разница решения указанных проблем в тоталитарных, авторитарных, демократических политических системах позволяет определять определенную конфигурацию содержательности политического выбора в зависимости от конкретных условий. Главными критериями такой конфигурации возникают правовая культура и правовое менталитет, утверждение которых создает основу для функционирования институтов правового государства. Можно утверждать, что за пределами правовой регуляции политический выбор теряет реальную содержательность.

Ключевые понятия: человек, политика, политический выбор, мировоззренческие установки выбора, культура политического выбора.

Стаття рекомендована до публікації д.філософ.н., проф. Білогур В.Є. (Мелітополь, Україна)

Надійшла до редколегії: 11.03.18 р.

Прийнята до друку: 16.03.18 р.

Гіоане Ірина Миколаївна, пошукач, Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова (Київ, Україна), вул. Пирогова, 9, м. Київ 01601 Україна.

E-mail: zhzhkot@gmail.com, ORCID 0000-0003-3851-8350